

Parempiakin aikoja on eletty

Vanhuudesta ja köyhyydestä. Monologi.

Tässä istun kuistin portaalla elokuisen illan hämärässä. Huomenna on syyskuu, mutta vielä viipyy ilmassa lempeänkostea lämpö. Vielä kukkivat pasuunakukat, syysleimut, daaliat. Rinteen pihlajat marjoja täynnä, lyhtykoisojen syvenevä puna – hiljaisuus täynnä pasuunakukkien mausteisenmakeaa tuoksua.

Huomenna istutan belliksiä – bellis, tusensköna, tuhatkauno, kaunokainen – monta nimeä rakkaalla lapsella. Kylvin keväällä siemeniä ja nyt niitä on satoja, satoja pieniä taimia odottamassa pysyvää kasvusijaa. Jos vielä tulisi uusi kevät, edes yksi.

Koira istuu vieressäni. Jäntevä kaula piirtyy hämärää vasten, rauhallisesti se tarkkailee uneen vaipuvaa maisemaa. Sitten se laskeutuu makuulle, painaa pitkän kuononsa syliini, sulkee silmät. Koira on jo vanha niin kuin minäkin. Talokin on vanha, suuri entisaikojen hirsitalo. Joskus täällä asui kaksi perhettä, oli lapsia, ääntä ja liikettä. Nyt vain koira ja minä. Vanhoja ja raihnaisia olemme kaikki.

Ei tämä minun synnyinseutuani ole, mutta täällä olen asunut jo viisitoista vuotta, pienen kylän laitamilla eteläisessä Suomessa. Talvi on pitkä ja kylmä hatarassa talossa. Mutta kesä on kaunis. Tämä minulla vielä on: oma talo ja omat pihapolut, metsässä polttopuuta ja kaivossa vettä. Paljon muuta ei ole.

Elämä on eletty – on ollut nousua ja laskua, iloa ja surua. On koettu naimisiinmeno ja lasten syntymät, avioero ja yksinhuoltajan arki, konkurssit ja kahden asunnon loukut. Työtä on tehty, paljon. Työtä tehtiin, kaikkea mitä tarjolla oli, juostiin paikasta toiseen, ei ajateltu silloin eläkkeitä. Ja tässä on tulos: köyhä vanhuus.

Köyhyyttä on monenlaista. Oli lapsuuden köyhyys sota-aikana, mutta ei sitä silloin köyhyydeksi ymmärtänyt. Oli opiskelijan köyhyys, mutta se kuuluu elämään. Se on

aikaa, jota jälkeinpäin muistellaan hymyssäsuin. Oli alkoholistin vaimon köyhyys, jossa rahattomuus ei ollut pahinta. Oli lasten yksinhuoltajan elämä. Ja nyt on tämä viimeinen köyhyys, joka on pelkkää luopumista.

Autoa ei ole ollut enää vuosiin. Ei ole enää bussiliikennettäkään. Elämä täytyy suunnitella parin viikon jaksoissa. Keskustaan on viitisen kilometriä. Siellä on kauppa ja apteekki, pankki ja posti. Ennen kuljin kesällä pyörällä, nyt harvoin jaksan. Joskus pääsen naapureiden kyydissä keskustaan, joskus jopa lähikaupungin isoon markettiin. Naapureita sentään on, vaikkakaan ei näköetäisyydellä.

Ei ole enää televisiotakaan, ei riitä rahaa lupamaksuihin. Ei sitä ole paljon kaivannut. Kesäiset illat ollaan ulkona, hoidellaan puutarhaa, kuljeskellaan koiran kanssa. Talvella luetaan kirjoja, katsellaan lehtiä, lämmitetään taloa. Kirjastossa käyn kerran kuussa. Joskus tuon taidekirjoja, paneudun rauhassa niihin. Lapset tuovat puutarhalehtiä. Naapurilta saan vanhat Hesarit. Hyvin pysyn ajassa mukana.

Luen konflikteista ja kriiseistä, suren enkä ymmärrä. Joku pommittaa raunioiksi tiet ja sillat, voimalaitokset ja ihmisten kodit. Sitten muut rientävät jälleenrakentamaan. Kilpaillaan urakoista. Avustusjärjestöjä tulvii paikalle haitaksi asti. Rahaa riittää. Näikö pyörii maailman talous? Mutta aina joku kuolee, aina kärsivät syyttömät ja sivulliset. Lapset kuolevat ennen kuin elämä ehtii edes kunnolla alkaa. Ajattelen äitien itkua ja tuskaa vailla nimeä.

Olen väsynyt. Kävin tänään naapureiden kanssa lähimmän kaupungin suuressa marketissa. Ostin viikon ruokatarpeet, rahaa oli 8 euroa ja 40 senttiä. Se riitti. Sieltä saa kahvia alle eurolla paketin. Omaan käyttöön se kelpaa hyvin, vierasvaraksi pitää olla parempaa. Voipaketti maksaa 3 euroa, laktoositon maito euron ja 69 senttiä. Sain vielä kauraryynit ja makaronit.

Kauhuissani kuljin taas kaupassa. Hyllykaupalla, kymmeniä metrejä, pelkkiä erilaisia jugurtteja ja viilejä ja vanukkaita. Hyllykaupalla salaattikastikkeita ja säilykkeitä. Lihaosastoa en edes katsonut.

Kuka tätä kaikkea tarvitsee? Kuka voi tarvita? Tässä maailmassa kuusituhatta lasta kuolee nälkään jokaikinen päivä.

Ja kansa lihoo. Ravitsemusterapeuttien ammattikunta kukoistaa. Dieettejä syntyy kuin sieniä sateella, niitä ovat lehdet täynnä, niitä tulvii postilaatikkoon. Kuka lopultakin uskaltaisi sanoa ihmisille yksinkertaisesti: syökää vähemmän! Mutta koko ajan pitää kuluttaa enemmän ja enemmän, luoda uusia kulutustarpeita, jotta talouskasvu jatkuisi. Näin toimii hyvinvointiyhteiskunta, jonka ylläpitäminen on valtiovallan tärkein tehtävä. Onko todella? Tähänpö on todella päädytty? Kuka enää ehtii kyseenalaistaa asioita tässä näennäistehokkuuden yhteiskunnassa?

Tässä yhteiskunnassa köyhyyden viiva on vahvasti vedetty, yli et pääse. Tukien viidakko on armoton. Jos jostakin tulee lisää, jostakin muusta vähenee; lopputulos on vakio – köyhien yhteinen köyhyys. Kansaneläkkeet nousivat viidellä eurolla kuussa. Nousevat kansanedustajienkin palkat ja ministerien palkat. Kuinka paljon? En tiedä. En edes välitä.

Kaikki on suhteellista, niin suomalainen köyhyyskin. Kuljin kerran Kalkutan slummeissa. Kymmeniä kilometrejä hökkeleitä, aina ei sitäkään, pari peitettä suojana, ihmisiä vierä vieressä, likaisia alastomia pikkulapsia leikkimässä ajotien varrella. Ei siellä kuulunut lasten itkua, ei kiukuttelua, ei marinaa. Hymyä riitti. Kalkutan lentokentällä oli pikkuinen tyttö, viisivuotias. Odottelin lennon lähtöä ulkona ja tyttö tuli luokseni, juoksi sitten äkkiä pois ja palasi takaisin kädessään punainen kukka. Tyttö ojensi kukan minulle ja hänen silmänsä loistivat puhdasta iloa. Kun muutamaa tuntia myöhemmin tulin taas ulos, tyttö oli nukahtanut lentoaseman oven viereen paljaalle kovalle asvaltille. Bengalikantajilta kuulin, että tytöllä ei ole vanhempia, ei ketään huoltajaa. Kantajat antoivat ruokaa omasta vähästään.

Aurinko laskee, jo pitenee varjot. Taas istumme kuistilla, koira ja minä. Taas on yksi päivä saatu iltaan. Tässä on hyvä istua ja mietiskellä.

Minusta on tullut erakko. Sosiaalinen olin joskus ennen. Ystäviä olisi montakin. Mutta niin hyviä ystäviä minulla ei ole, että voisin tarjota vain lautasellisen kaurapuuroa ja omatekoisen sämpylän.

Ei tässä mitään hätää ole. Itse asiassa ihan hyvin tulisin toimeen, jos ei olisi maksettavana asuntolainaa. Pieniä ansioeläkkeitä tulee useita ja Kelalta täydennysosa. Mutta kun vähäisistä tuloista yli puolet menee lainaan ja sähkölaskuun, elämisen jää kovin vähän, ei paljon mitään. Tässä yhteiskunnassa kaikilla tuntuu olevan vain oikeuksia, ei velvollisuuksia ollenkaan. Mistä ne kaikki oikeudet tulevat? Kuka ne antaa? Nyky-yhteiskunnan mantra: jokaisella on oikeus.

Haaveet eivät mitään maksa eivätkä muistot. Joskus olen melkein onnellinen. Uppoudun hyvään kirjaan, kuuntelen musiikkia. Sävelradion tosin aikovat lopettaa. Ei ymmärrä liikenneministeri, miten paljon iloa ja lohtua se tuo yksinäisten päiviin ja öihin. Joskus kuuntelen vanhoja kasetteja, kuuntelen klassista musiikkia, joskus tanssinkin yksinäni.

Tässä ristiriitaisessa maailmassa sotien ja väkivallan rinnalla elävät sitkeästi myös ilo ja kauneus. Joku maalaa taulun, joka nostaa arjen yläpuolelle, joku kirjoittaa runon, joka jää sydämeen ja joku tekee laulun, joka hetkeksi palauttaa uskon ihmisiin.